

عنوان اثر: دانشمند و سیاستمدار
مؤلف / مترجم: ماکس وبر / احمد نقیب زاده
ناشر / سال نشر: انتشارات دانشگاه تهران / ۱۳۷۰

معرفی، نقد و بررسی

این اثر، که احمد نقیب‌زاده به فارسی برگردانده، در سال ۱۳۷۰ برای دومین بار به همت انتشارات دانشگاه تهران در ۳۰۰۰ نسخه مجدداً به چاپ رسید. کتاب با مقدمه کوتاه، ولی روشنگر مترجم محترم درباره این اثر و نحوه ترجمه آن آغاز شده و با مقدمه مفصل ریمون آرون در باب شخصیت و اندیشه‌های ماکس وبر و ارزیابی برخی از انتقادهای مهم نسبت به وبر (به ویژه از لوی استروس) ادامه می‌یابد. سپس دو قسمت اصلی کتاب شامل دو سخنرانی ارائه شده وبر در سال ۱۹۱۹ با نام «دانش در مقام یک حرفه» و «سیاست در مقام یک حرفه» آمده است که مترجم محترم برای سهولت در مطالعه، چند عنوان فرعی به متن اصلی اضافه نموده‌اند.

بررسی شکلی

به دلیل نداشتن این اثر به زبان اصلی در مورد روان و رسا بودن و چگونگی نگارش، نمی‌توان ارزیابی روشن، قاطع و مستقلاً را ارائه داد. گرچه به طور کل، می‌توان آن را از حیث نحوه بیان، پیچیدگی، داشتن جمله‌های طولانی و پر از عبارات معترضه، مشابه سایر آثار وبر، البته با شدت کمتری ارزیابی کرد. با وجود انتشار کتاب توسط دانشگاه تهران، میزان عدم رعایت قواعد ویرایش و نگارش بیش از حد انتظار است.

صفحه‌آرایی و حروف‌نگاری در حد متوسط می‌باشد. اندازه حاشیه‌ها، فاصله بین خطوط تناسب بین فونت استفاده شده در تیرها، متن اصلی و پاورقی رعایت شده است. اما اندازه فونت انتخاب شده برای متن اصلی زیاد است (احتمالاً سایز ۱۶) و معمول نیست. کاغذ استفاده شده نامرغوب (گاهی) است. صحافی کتاب با توجه به حجم آن (۱۸۹ صفحه) مشکلی ندارد. برای جلد طرح خاصی در نظر گرفته نشده است.

این اثر به‌طور مستقیم و مستقل برای هیچ درس خاصی (به عنوان متن درسی) نوشته نشده است. البته از جنبه حجم کتاب (صفحه ۱۸۹) استفاده از آن، برای منبع کمکی یا مرجع مشکلی ایجاد نمی‌کند. چاپ دوم کتاب می‌باشد که از لحاظ شکلی، نسبت به چاپ اول تغییری نداشته است.

بررسی محتوایی

کاربرد اصطلاحات تخصصی بسیار خوب است. هم متن اصلی کتاب و هم مقدمه مفصل ریمون آرون بر آن، را صاحب‌نظرانی آورده‌اند که خود، استاد مسلم این رشته و طراح و تبیین‌کننده درست مفاهیم و اصطلاحات تخصصی هستند.

معادل‌سازی اصطلاحات تخصصی در حد خوب و قابل قبولی انجام شده است. هر چند، در مواردی پیشنهادها بهتر یا معادل‌های رایج‌تری می‌توان ارائه داد. و بر در سخنرانی خود به مثال‌ها، شرایط روز یا وقایع تاریخی و برخی آثار اشاره کرده است. همچنین مترجم محترم بر ترجمه فارسی و ریمون آرون، جامعه‌شناس برجسته فرانسوی، بر ترجمه فرانسه این کتاب، مقدمه‌هایی نگاشته‌اند که بسیار مفید می‌باشند.

محتوای اثر با فهرست آن کاملاً منطبق است. در اصل کتاب متشکل از دو سخنرانی است که مترجم محترم برای راهنمای خواننده و سهولت استفاده از کتاب، برخی عناوین فرعی را برای جداسازی و معرفی مطالب اضافه کرده‌اند.

دانشمند و سیاستمدار ۲۰۳

به عنوان یک منبع کلاسیک و مرجع یا مکمل و برای پژوهش و تعمق بیشتر در درس «بررسی آثار صاحب‌نظران جامعه‌شناسی»، «جامعه‌شناسی سیاسی»، «جامعه‌شناسی علم» و «معرفت»، «نظریه‌های جامعه‌شناسی (۱)» و «بینش‌های جامعه‌شناسی (۱)»، قابل استفاده است.

محتوا و مضامین اصلی کتاب همچنان معتبر و مورد استناد و ارجاع صاحب‌نظران است و به همین دلیل می‌توان آن را تازه و روزآمد تلقی کرد. این اثر به طور کامل حاصل نوآوری و خلاقیت تحسین‌برانگیز ماکس وبر جامعه‌شناس شهیر و بنیان‌گذار آلمانی است که به دلیل طرح و بررسی پرسش‌های اساسی پیرامون نسبت میان علم و عمل، حرفه دانشمند و کار سیاستمدار، نقش ارزش‌ها در این میان، طرح مهم‌ترین دغدغه‌های بشری در صحنه زندگی اجتماعی در کشمکش‌های میان ارزش‌ها، علم و عمل شایسته که از انسان باید صادر شود و بیان محدودیت‌ها و ناچاری‌های انسان در کنار آنچه می‌تواند از انسان سرزند، در گسترده وسیعی از بدترین تا بهترین انتخاب‌ها و کردارها، همواره نوآورانه و پرتأثیر خواهد بود.

جهت‌گیری کاملاً آکادمیک دارد. وبر به دور از هر گونه تعصب عقیدتی یا ایدئولوژیک و جهت‌گیری‌های غیرعقلانی به طرح و ارزیابی پرسش‌ها و مباحث خود در باب حرفه و رسالت دانشمند و سیاستمدار نوعی پرداخته است. برای کسانی که دغدغه تنظیم رفتار و اخلاق را در یک کار علمی و سیاسی در خود احساس می‌کنند، سازنده و مفید است.

ترجمه‌ای کامل و روانی و رسایی آن حداکثر در حد خوب است. ترجمه به نظر امانت‌دارانه می‌رسد.

در خصوص توجه به اصول ترجمه، تلاش شده است که معادل‌های مناسب انتخاب شود؛ اگر چه، در برخی موارد، ممکن است پیشنهاد اصلاحی بهتری داشت. همچنین در ابتدای کتاب مقدمه‌ای از سوی مترجم ذکر شده و در طول اثر درکروشه توضیحات روشن یا مکملی ارائه شده است. اما در انتهای آن واژه‌نامه، کتاب‌شناسی یا نمایه موضوعی و اعلام ذکر نشده است.

پیشنهادها

برای بهره‌برداری بیشتر علاقه‌مندان بهتر است، در تجدید چاپ کتاب موارد زیر رعایت شود:

- اصلاحات شکلی اثر، از جمله روان‌تر شدن ترجمه برخی از جملات مبهم و نارسا و نه‌چندان روان؛ رعایت قواعد ویرایشی و نگارشی، صفحه‌آرایی و حروف‌نگاری، طرح روی جلد و نوع کاغذ.

- اصلاحات محتوایی شامل: تجدیدنظر در معادل‌گذاری، اضافه‌نمودن واژه‌نامه سه‌زبانه (فارسی، انگلیسی، فرانسه)، کتاب‌شناسی، خلاصه و نتیجه‌گیری و نمایه موضوعی و اعلام در انتهای کتاب.

